

M. Orkun Selçuk¹*Politik Risk Çalışmaları Merkezi Direktörü***Ece Berfin Ergezer²***Politika Analisti*

DEĞERLENDİRME NOTU

E1 LONDRA İÇİN NEDEN KIRMIZI ÇİZGİ OLDU?

Birleşik Krallık'ın (BK) 8 Eylül 2026'da açıkladığı yeni önlemler, Londra'nın İsrail-Filistin meselesindeki tutumunda önemli bir değişime işaret ediyor. BK hükümeti, işgal altındaki Batı Şeria'daki İsrail yerleşimlerinden yapılan mal ithalatını yasaklayacağını, yerleşimlerin inşası ve finansmanında rol alan şirket ve kişilere yaptırım uygulayacağını ve yerleşimlerin BK'da pazarlanmasını engelleyeceğini açıkladı. Ayrıca işgale maddi katkı sağlayabilecek silah ve diğer ihracat lisansları konusunda daha sıkı bir politika benimsendi. Bununla birlikte Londra, yaptırımların İsrail'in tamamına değil yerleşim faaliyetlerine yönelik olduğunu özellikle vurguluyor ve 1967 öncesi sınırlar içindeki İsrail ile ticaretin devam edeceğini belirtiyor (Foreign, Commonwealth & Development Office [FCDO], 2026a, 2026d).

Bu politikanın doğrudan tetikleyicilerinden biri, İsrail hükümetinin ağustos ayında E1 bölgesinde yaklaşık 1.200 konut için ihale sürecini başlatması oldu. Söz konusu ihale, toplam 3.401 konut öngören daha geniş E1 planının bir parçası. BK Dışişleri Bakanı Ed Miliband, E1 için ihaleye çıkılmasını açık biçimde "uzun süredir var olan bir kırmızı çizginin aşılması" olarak tanımladı. BK hükümetine göre E1 yalnızca yeni bir yerleşim alanı değildir; uygulanması halinde gelecekteki bir Filistin devletinin coğrafi bütünlüğünü doğrudan etkileyecek bir projedir (FCDO, 2026a, 2026b).

E1'i diğer yerleşimlerden farklı kılan ne?

E1, Doğu Kudüs ile İsrail'in Batı Şeria'daki en büyük yerleşimlerinden Ma'ale Adumim arasında bulunan yaklaşık 12 kilometrekarelik bir bölgedir. Konumu, projeyi sıradan bir yerleşim genişlemesinden farklılaştırmaktadır. E1'de

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1366>

² <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1471>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Aslında bu hassasiyetin yeni olduğu söylenemez. E1 projesi yaklaşık yirmi yıldır gündemdedir ancak önceki Amerikan yönetimlerinin ve Avrupa ülkelerinin baskısı nedeniyle defalarca ertelenmiştir. 2012’de ABD Dışişleri Bakanlığı dahi E1’in “coğrafi nedenlerle” iki devletli çözüme zarar vereceğini açıkça belirtmişti. Bush ve Obama yönetimlerinin itirazları projenin ilerlemesinin önündeki temel dış engellerden biriydi (U.S. Department of State, 2012).

Netanyahu hükümeti E1 ile neyi amaçlıyor?

Hükümetin önde gelen isimlerinin açıklamaları hedefi açıkça ortaya koyuyor. Maliye Bakanı Bezalel Smotrich, Ağustos 2025’te E1 projesini yeniden ilerletirken bunun Ma’ale Adumim ile Kudüs arasında “stratejik, güvenlik ve demografik” bir bağlantı oluşturacağını söyledi. (Reuters, 2025a).

Başbakan Benjamin Netanyahu da Eylül 2025’te Ma’ale Adumim’de yaptığı açıklamada Filistin devletinin kurulmasına karşı olduğunu yineledi ve E1’in ilerletilmesini destekledi (Reuters, 2025b). Bu nedenle E1’i yalnızca hızla büyüyen İsrail nüfusu için yeni konut üretme projesi şeklinde okumak yeterli değildir. Netanyahu hükümeti açısından proje aynı zamanda Kudüs ile Ma’ale Adumim arasındaki alanı fiziksel ve idari olarak İsrail’e daha sıkı bağlama ve gelecekteki bir siyasi anlaşmanın coğrafi seçeneklerini daraltma aracıdır.

Bu stratejide yollar, altyapı ve idari düzenlemeler de konutlar kadar önemlidir. Filistin trafiğinin E1 alanının dışına yönlendirilmesi, İsrail açısından Ma’ale Adumim ile Kudüs arasında daha kesintisiz bir alan oluşturulmasını kolaylaştırabilir. Böylece resmi bir ilhak kararı alınmadan da sahada İsrail’in kalıcı kontrolünü güçlendiren bir yapı ortaya çıkmaktadır.

BK ve AB’nin yerleşimlere yönelik yaptırımları

BK’nin 8 Eylül 2026’da açıkladığı paket, daha önce ağırlıklı olarak şiddet yanlısı yerleşimcilere yönelik bireysel yaptırımlara dayanan politikanın ötesine geçiyor. Yeni yaklaşım, yalnızca yerleşimci şiddetini değil, yerleşimlerin kurulmasını ve genişletilmesini mümkün kılan ekonomik faaliyetleri de hedef alıyor. Londra böylece İsrail’in tamamına yönelik bir ekonomik yaptırım uygulamak yerine, İsrail ile 1967’den beri işgal altında bulunan topraklar arasındaki ayrımı ekonomik ilişkilerine daha açık biçimde yansıtmayı amaçlıyor (FCDO, 2026d).

Paket kapsamında işgal altındaki topraklardaki İsrail yerleşimlerinde üretilen malların BK’ye ithalatı yasaklanacak. Ayrıca yasa dışı yerleşimlerdeki arazi ve gayrimenkullerin BK sınırları içinde herhangi bir mecrada reklamının veya pazarlamasının yapılması engellenecek. Hükümete, yerleşimlerin kurulmasını veya genişletilmesini destekleyen kişi ve şirketleri yaptırım kapsamına alma yetkisi de verilecek. Dışişleri Bakanı Ed Miliband, bu çerçevede inşaat, altyapı, finansman ve gayrimenkul hizmetleri sağlayan aktörlerin hedef alınabileceğini açıkladı (FCDO, 2026a, 2026d).

Tedbirlerin tamamı henüz yürürlüğe girmiş değil. Yeni rejim için gerekli mevzuatın altı ila dokuz ay içinde yürürlüğe konulması öngörülüyor. Buna karşılık bazı adımlar 8 Eylül itibarıyla uygulamaya geçti. Yerleşimci şiddetini destekleyen, teşvik eden veya doğrudan şiddet eylemlerine katılan beş kişi mevcut Küresel İnsan Hakları Yaptırım Rejimi kapsamında yaptırım listesine alındı. Böylece yerleşim faaliyetleri nedeniyle BK yaptırımlarına tabi kişi sayısı 38’e çıktı (FCDO, 2026d).

AB düzeyindeki yaklaşım ise daha sınırlı ve parçalı. Birlik, şiddet yanlısı yerleşimciler ile onları destekleyen kişi ve kuruluşlara malvarlığı dondurma, fon sağlama yasağı ve seyahat yasağı uyguluyor; ancak yerleşimlerde üretilen mallara AB çapında genel bir ithalat yasağı henüz bulunmuyor (Council of the European Union, 2024, 2026). E1 ihalesinin ilerlemesi bu

tartışmaya yeni bir ivme kazandı. 8 Eylül'de Kanada ile birlikte BK ve çeşitli Avrupa ülkelerinden oluşan toplam 12 ülke, yasa dışı yerleşimlerle mal ticaretine yönelik ulusal kısıtlamalar getirme ve/veya Avrupa düzeyindeki kısıtlamaları destekleme niyetlerini açıkladı ya da bu yöndeki tedbirleri değerlendirdiklerini belirtti. Ancak Almanya başta olmak üzere bazı üye devletlerin çekinceleri nedeniyle 11 Eylül itibarıyla AB çapında bağlayıcı bir ithalat yasağı kabul edilmiş değil (FCDO, 2026c; Irish, 2026).

BK'nin 2026'daki yaklaşımını önceki Batılı yaptırımlardan ayıran unsur, yerleşimlerin inşaa ve finansmanında rol alan aktörlerin ilk kez hedef alınması değil, daha önce belirli kişi ve kuruluşlara yönelik uygulanan hedefli yaptırımların daha sistematik bir ekonomik rejime dönüştürülmesidir. Nitekim ABD, Biden yönetimi döneminde 2024 tarihli Executive Order 14115 kapsamında yalnızca şiddet yanlısı yerleşimcileri değil, yerleşimlerin finansmanı, inşası ve genişletilmesinde rol alan bazı şirket ve kuruluşları da yaptırım kapsamına almıştı. Amana ve iştiraki Binyanei Bar Amana gibi yerleşimlerin finansmanı ve inşasında rol alan aktörler bu çerçevede hedef alınmıştı. Ancak bu yaptırımlar yerleşim ekonomisinin tamamına yönelik genel bir kısıtlama değil, belirli kişi, şirket, STK, ileri karakol ve finansman ağlarına yönelik hedefli tedbirlerdi (U.S. Department of the Treasury, 2024). Trump'ın 20 Ocak 2025'te Executive Order 14115'i yürürlükten kaldırmasıyla bu özel yaptırım çerçevesi de sona erdi (The White House, 2025).

AB de benzer biçimde yerleşimlerin genişlemesini destekleyen bazı kuruluşları yaptırım kapsamına aldı. Örneğin Mayıs 2026'da Amana, Nachala Settlement Movement ve diğer bazı kuruluşlar malvarlığı dondurma ve fon sağlama yasağına tabi tutuldu. Ancak AB düzeyinde yerleşim mallarına genel ithalat yasağı, gayrimenkul reklamlarının yasaklanması ve işgale maddi katkı sağlayabilecek ihracat lisanslarının reddi gibi tedbirleri bir araya getiren ortak bir rejim henüz bulunmuyor (Council of the European Union, 2026). Bu açıdan BK'nin yeni paketi, daha önceki hedefli yaptırım modelini daha geniş ve bütünlüklü bir ekonomik baskı mekanizmasına dönüştürüyor. Londra, belirli kişi ve şirketlere yönelik yaptırımları yerleşim mallarına genel ithalat yasağı, yerleşimlerdeki gayrimenkullerin reklam ve pazarlamasının yasaklanması ve işgale maddi katkı sağlayabilecek yeni ihracat lisanslarının reddedilmesiyle aynı çerçevede birleştiriyor.

BK ayrıca askeri ihracat politikasını sertleştirerek Batı Şeria'daki işgale "maddi katkı sağlayabilecek" silah ve diğer ticari ürünlere ilişkin yeni ihracat lisansı başvurularının reddedileceğini açıkladı. Bu adım da yerleşim politikasının yalnızca mal ticareti üzerinden değil, işgali destekleyebilecek daha geniş ekonomik ilişkiler üzerinden ele alındığını gösteriyor (FCDO, 2026a).

Miliband'ın Avam Kamarası'ndaki açıklamaları ise yaptırım paketinin ötesinde daha geniş bir siyasi sertleşmeye işaret etti. Miliband, İsrail hükümetinin göz yumduğu ve bazı hükümet üyelerinin desteklediği "yerleşimci teröristlerin" ("settler terrorists") Batı Şeria'da "etnik temizlik" ("ethnic cleansing") yürüttüğünü ifade etti. Bu söylem, eski Başbakan Keir Starmer yönetimine kıyasla BK politikasında ciddi bir sertleşme anlamına geliyor. BK daha önce yerleşimleri yasa dışı kabul etmekle birlikte işgalin genel hukuki statüsü konusunda resmî bir pozisyon açıklamamıştı. Miliband ise 2024 tarihli Uluslararası Adalet Divanı danışma görüşüne paralel biçimde İsrail'in Filistin topraklarındaki devam eden işgalinin hukuka aykırı olduğunu artık BK hükümetinin resmî görüşü olduğunu açıkladı. E1 projesini de iki devletli çözümü "imkânsızlaştıracak" bir kırmızı çizgi olarak tanımladı (FCDO, 2026a; International Court of Justice, 2024).

ABD ve Avrupa'dan gelen tepkiler

ABD'nin İsrail Büyükelçisi Mike Huckabee İngiltere'nin yaptırım kararına son derece sert tepki gösterdi. Yaptırımların Amerikan karşılığıyla karşılaşabileceğini söyledi ve İngiliz şirketleri açısından ekonomik sonuçlar doğabileceğini ileri sürdü.

Ancak Huckabee'nin açıklamalarını Trump yönetiminin bütününün pozisyonu olarak görmek doğru değil. Beyaz Saray, Büyükelçinin yaptırımlar hakkındaki sert ifadelerinin kendileriyle veya Dışişleri Bakanlığıyla koordine edilmediğini belirtti. Dışişleri Bakanı Marco Rubio da İngiltere'nin kararını açıkça kınamaktan kaçındı ve Washington'ın Batı Şeria'da istikrarın korunması ve gerilimin artmaması yönündeki hedefi paylaştığını söyledi. Axios'a konuşan Amerikalı ve Batılı yetkililere göre Trump yönetimi, Londra'nın kararından önceden haberdardı ve İngiltere'yi bundan vazgeçirmeye çalışmadı (Ravid, 2026). Bu tutum, Washington ile Netanyahu hükümeti arasında başka başlıklarda da görüş ayrılıklarının belirginleştiği bir döneme denk geliyor. Netanyahu, ağustos ayında Trump yönetiminin Gazze için hazırladığı 15 maddelik planı reddettiğini açıklamış ve Hamas tamamen silahsızlanmadan İsrail ordusunun Gazze'den çekilmeyeceğini belirtmişti (Reuters, 2026). Bu ayrışmanın Trump'ın BK'nin yaptırım kararına itiraz etmemesini doğrudan belirlediğine dair bir kanıt bulunmasa da Washington'ın Netanyahu hükümetine yönelik daha geniş rahatsızlığının bir parçası olarak değerlendirilebilir.

İsrail'in E1 hamlesine Batı ülkeleri arasındaki siyasi itiraz ise oldukça geniş. 20 Ağustos'ta BK'nin yanı sıra Fransa, Almanya, İtalya, Kanada, Hollanda, Norveç ve Avrupa Komisyonu'nun da aralarında bulunduğu geniş bir grup, E1 ihalelerini ortak açıklamayla kınadı. Açıklamada projenin Batı Şeria'nın toprak bütünlüğünü bozacağı ve iki devletli çözümü zayıflatacağı belirtildi (Prime Minister's Office, 2026). AB Dış İlişkiler Yüksek Temsilcisi de üç gün sonra E1'in Batı Şeria'yı ikiye böleceğini ve Doğu Kudüs'ü izole edeceğini ifade ederek İsrail'den ihaleyi geri çekmesini istedi (EEAS, 2026b).

Fakat ortak kınama, ortak yaptırım anlamına gelmiyor. BK, Fransa ve Kanada yerleşim ürünlerine yönelik ulusal ticaret tedbirlerini ilerletirken 8 Eylül'de Danimarka, Finlandiya, İzlanda, İrlanda, Norveç, Polonya, Portekiz, İspanya ve İsveç'in de dahil olduğu 12 ülke, ulusal veya Avrupa düzeyinde yerleşim ticaretine yönelik kısıtlamaları uygulama ya da destekleme niyetini açıkladı (FCDO, 2026c). Almanya ve İtalya gibi ülkeler E1'i güçlü biçimde kınamakla birlikte BK kadar ileri bir ulusal yaptırım paketi açıklamadı. Bu fark önemlidir ve BK'nin tek başına uygulayacağı yerleşim ticareti yasağının doğrudan ekonomik etkisi sınırlı kalabilir. Ancak aynı yaklaşım daha geniş bir Avrupa ekonomik politikasına dönüşürse etkisi önemli ölçüde artacaktır.

İsrail'in Tepkisi

İngiltere'nin Batı Şeria'daki yerleşimler ile finans ve inşaat sektörlerine yönelik ticari ambargo uygulama kararına İsrail'in tepkisi son derece sert olmuştur. İsrail, Doğu Kudüs'te bulunan ve Filistinlilerle diplomatik ilişkileri yürüten BK Konsoloslukunu 30 gün içinde kapatacağını açıklamış, Avam Kamarasında yaptırımları destekleyen ve kararın alınmasında etkili olan 12 İngiliz milletvekiline de İsrail'e giriş yasağı getirmiştir.

Ayrıca, İsrail'in güneyindeki Kiryat Gat'ta bulunan Uluslararası Gazze Destek Merkezi'ndeki İngiliz temsilciler görevden alınmış ve Batı Şeria'da "Ramallah'taki İngiliz Destek Ekibi" çatısı altında Filistin Yönetimi güçlerini eğitmeye yönelik İngiliz faaliyetlerinin sonlandırılmasına karar verilmiştir (Mohamed, 2026).

Sonuç

Birleşik Krallık'ın E1 sonrasında attığı adım, İsrail'in yerleşim politikasına yönelik yaklaşımında önemli bir eşik oluşturuyor. Londra, daha önce ağırlıklı olarak bireysel yerleşimcileri ve belirli kuruluşları hedef alan yaptırım çizgisini genişleterek yerleşim mallarının ithalatı, gayrimenkul pazarlaması, inşaat ve finansman faaliyetleri ile işgale maddi katkı sağlayabilecek ihracatı aynı çerçevede ele almaya başladı. Bu değişim, BK'nin yerleşim politikasına yönelik itirazını yalnızca diplomatik söylemle sınırlamayıp ekonomik araçlarla desteklemeye yöneldiğini gösteriyor.

Bununla birlikte bu yaklaşımın İsrail'in sahadaki politikasını değiştirme kapasitesi tek başına BK'nin attığı adımlara bağlı değil. Etkinin artması, diğer Avrupa ülkelerinin benzer tedbirleri benimsemesine, AB düzeyinde daha ortak bir çizgi oluşmasına ve özellikle ABD'nin İsrail hükümeti üzerindeki siyasi baskısının güçlenmesine bağlı olacak. Bu koşullar oluşmadığı sürece BK'nin yaptırımları İsrail açısından belirli bir ekonomik ve diplomatik maliyet yaratabilir, ancak yerleşim politikasında doğrudan bir değişiklik üretmesi daha sınırlı kalabilir.

Referanslar

Council of the European Union. (2024, July 15). *Extremist Israeli settlers in the occupied West Bank and East Jerusalem, as well as violent activists blocking humanitarian aid to Gaza: Five individuals and three entities sanctioned under the EU Global Human Rights Sanctions Regime*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/07/15/extremist-israeli-settlers-in-the-occupied-west-bank-and-east-jerusalem-as-well-as-violent-activists-blocking-humanitarian-aid-to-gaza-five-individuals-and-three-entities-sanctioned-under-the-eu-global-human-rights-sanctions-regime/>

Council of the European Union. (2026, May 28). *Extremist Israeli settlers: EU lists four entities and three individuals*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/05/28/extremist-israeli-settlers-eu-lists-four-entities-and-three-individuals/>

European External Action Service. (2026a, January 16). *Israel/Palestine: Statement by the Spokesperson on settlements in the West Bank*. https://www.eeas.europa.eu/eeas/israelpalestine-statement-spokesperson-settlements-west-bank_en

European External Action Service. (2026b, August 23). *Statement by the High Representative on Israel's E1 West Bank settlement plan*. https://www.eeas.europa.eu/eeas/statement-high-representative-israels-e1-west-bank-settlement-plan_en

Foreign, Commonwealth & Development Office. (2026a, September 8). *Foreign Secretary oral statement on Israel-Palestine*. <https://www.gov.uk/government/speeches/foreign-secretary-oral-statement-on-israel-palestine>

Foreign, Commonwealth & Development Office. (2026b, August 19). *Foreign Secretary statement on Government of Israel launch of a tender for the E1 settlement project*. <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-statement-on-government-of-israel-launch-of-a-tender-for-the-e1-settlement-project>

Foreign, Commonwealth & Development Office. (2026c, September 8). *Joint Foreign Ministers' statement on the two-state solution*. <https://www.gov.uk/government/news/joint-foreign-ministers-statement-on-the-two-state-solution>

Foreign, Commonwealth & Development Office. (2026d, September 8). *UK to bring forward new powers to respond to moral emergency in Palestine, and target illegal settlement activity in the West Bank to protect the viability of a two-state solution*. <https://www.gov.uk/government/news/uk-to-bring-forward-new-powers-to-respond-to-moral-emergency-in-palestine-and-target-illegal-settlement-activity-in-the-west-bank-to-protect-the-viability-of-a-two-state-solution>

International Court of Justice. (2024, July 19). *Legal consequences arising from the policies and practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem: Advisory opinion*. <https://www.icj-cij.org/case/186/advisory-opinions>

International Crisis Group. (2026, September 4). *Israeli actors should face a choice: Building in E1 or business with Europe*. <https://www.crisisgroup.org/stm/middle-east-north-africa/israelpalestine-europe-united-states/israeli-actors-should-face-choice-building-e1-or-business-europe>

Irish, J. (2026, September 8). France to ban products from Israeli settlements in West Bank, foreign minister says. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/europe/france-ban-products-israeli-settlements-west-bank-foreign-minister-2026-09-08/>

Mohamed, E. (2026, September 9). How has Israel hit back against sanctions by the UK, others? *Al Jazeera*. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/9/how-has-israel-hit-back-against-sanctions-by-the-uk-others>

Prime Minister's Office, 10 Downing Street. (2026, August 20). *Joint Leaders' Statement on the E1 West Bank Settlement Plan: 20 August 2026*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/news/joint-statement-from-the-leaders-of-the-united-kingdom-france-germany-italy-the-netherlands-canada-and-norway-on-the-e1-west-bank-settlement-plan>

Ravid, B. (2026, September 9). Trump didn't oppose UK sanctions on Israeli settlements. *Axios*. <https://www.axios.com/2026/09/09/trump-burnham-uk-sanctions-israel-settlements-west-bank>

Reuters. (2025a, August 14). *Israel's Smotrich approves settlement in bid to "bury" idea of Palestinian state*. <https://www.reutersconnect.com/item/israels-smotrich-approves-settlement-in-bid-to-bury-idea-of-palestinian-state/dGFnOnJldXRlcnMuY29tLDlwMjU6bmV3c21sX1ZBNzE2MzE0MDgyMDI1UIAx>

Reuters. (2025b, September 11). *Netanyahu signs West Bank settlement expansion plan, rules out Palestinian state*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/netanyahu-signs-west-bank-settlement-expansion-plan-rules-out-palestinian-state-2025-09-11/>

Reuters. (2026, August 10). *Trump's Gaza plan hinges on Hamas disarmament, Israeli withdrawals*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/trumps-gaza-plan-hinges-hamas-disarmament-israeli-withdrawals-2026-08-10/>

The White House. (2025, January 20). *Initial rescissions of harmful executive orders and actions*. <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/initial-rescissions-of-harmful-executive-orders-and-actions/>

U.S. Department of State. (2012, December 3). *Daily press briefing*. <https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/dpb/2012/12/201364.htm>

U.S. Department of the Treasury. (2024, November 18). *Treasury sanctions organizations and entities supporting violent Israeli settlers in the West Bank*. <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2715>